

Kladno 18. 8. 2019

Text: Mk 1, 23 – 26

V jejich synagoze byl právě člověk posedlý nečistým duchem. Ten vykřikl: „Co je ti do nás, Ježíši Nazaretský? Přišel jsi nás zahubit? Víím, kdo jsi. Jsi Svatý Boží.“ Ale Ježíš mu pohrozil: „Umlkni a vyjdi z něho!“ Nečistý duch jím zalomcoval a s velikým křikem z něho vyšel.

Bože, dej mi pokoj. Takhle by se dalo parafrázovat slova člověka posedlého nečistým duchem. Tak nějak uvažuje možná mnoho lidí, kterým představa, že existuje Bůh stvořitel, dělá dusno. Radši ho zapírají, aby nemuseli u sebe nic měnit v souladu s Boží vůlí.

Svět ví o Bohu, o Ježíši. Víme, co to znamená, co to obnáší. Tušíme důsledky své marnotratnosti, malověrnosti. Ale nehodláme bojovat se svou malověrností. Ba se bojíme, že by věci byly jinak, než jsou, že ztratíme svoji pohodu. Bojíme se Boží vlády. Máme strach z Boha, místo aby nás děsilo naše vlastní mnohdy bezohledné běsnění vůči sobě a vůči zbytku stvoření.

Možná máme sklony k sebeospravedlnění. Postrádáme schopnost dívat se pravdě do očí, nebo známe pravdu o sobě, víme, že s námi něco není úplně v pořádku, ale nechceme to změnit a nechceme, aby nám do toho někdo mluvil s cílem nás přijmout ke změně. Bráníme se (odvážnou) drzou otázkou jako posedlý člověk z našeho textu: „Co je ti do nás, Ježíši Nazaretský?“

Ve vztahu k pravdě můžeme zvolit mnoho přístupů, což také zpravidla děláme. Můžeme se k pravdě otočit zády a dělat, že ji nevidíme, nevnímáme. Můžeme připustit, že se nás netýká, nezajímá nás. Můžeme ji předělat tak, aby nám jaksi byla šitá na míru. To znamená, že se stáváme měřítkem pravdivosti, respektive pravdou se stává to, co sami uznáváme, co se nám líbí a vyhovuje. Je na nás závislá. Jelikož se lidé jen těžko shodnou na tom, co je vlastně pravda, skončíme možná jako antičtí sofisté, kteří učili, že pravdu má ten, kdo si ji umí obhájit. Konkrétní člověk se pak dle definice sofistů stává měrou všech věcí, jsooucích, že jsou a nejsoucích, že nejsou. Přináší to pokušení stát se zákonodárcem. Nejen sobě, ale také druhým.

Můžeme ztratit schopnost dívat se pravdě do očí a odvážně klást otázku: „co je ti do nás?“ Takové dotazování nepředpokládá dialog. Spíš naznačuje vzdor, vyvolává napětí. Něco takového se děje přímo v synagoze mezi Ježíšem a člověkem posedlým zlým duchem. Toho přítomnost Ježíše poněkud znervózňuje a zneklidňuje. V podstatě máme tady tři aktéry: Ježíše, člověka a jeho posedlého ducha. Ten člověk je ubohý, je pod vládou zloducha. Ví o svém stavu? Dělá proti tomu něco? Náš text o tom nemluví. Ale tento se jaksi ocitá mezi posedlostí a Ježíšem. Posedlost promluvila. Prozradila se díky nervozitě, z pocitu ohrožení. Ježíši, přišel jsi nás zahubit? Tuší správně, Ježíš to takhle nenechá. Množné číslo „nás zahubit“ mívá u vykladačů vysvětlení, které nesouvisí ani se schizofrenií, ani s člověkem a jeho posedlostí. Ale nyní připusťme tuto (druhou) zjednodušenou možnost, že jde o člověka a jeho posedlost. Máme člověka a to, co jej ovládá. Ježíš zasáhl proti tomu druhému, proti posedlému duchu v prospěch člověka. „Umlkni a vyjdi z něho.“

Nabízí se nám obraz očištění hříšného člověka. Je to skutek lásky. Bůh přijímá člověka, odmítá jeho posedlost. Jinak řečeno, přijímá hříšníka tak, že jej očišťuje, odděluje od jeho hříchů. Napadá mě ilustrace milující matky a milovaného dítěte. Matka je v domě, dítě si hraje venku na písku, na blátě. Povaluje se, nestará se moc o sebe. Najednou křik, dítě si z neopatrnosti něco udělalo. Matka běží ven, aby zjistila, co se stalo, případně aby dítě objala a uklidnila. Ovšem když se přiblíží k dítěti, zjistí, že dítě je moc špinavé. Ráda by ho objala, ale takhle špinavé určitě ne. Miluje svoje dítě, nikoliv tu špinu, do níž je dítě zabalené. Jak se to řeší, víme. Hloupý vtip je zahodit špinu i s dítětem. Realita je, že vezmeme dítě do koupelny a dáme mu sprchu, a očístíme jeho oblečení. Říkáme mu, mám tě rád, i přesto, že jsi celý od špíny. Ale do té špíny už nelez, ať nejsi špinavý.

Toto je ilustrace Boží lásky k člověku. Bůh místo odmítnutí přijme člověka a očišťuje jej. Jak to je mezi námi lidmi? Jak chápeme svou lásku k bližním? Co děláme, když mě druhý naštvě, když se jeho pravda neshodne s mou pravdou? Když mě jeho názor dráždí? Je snadné pro neshodu druhého odepsat, distancovat se od něho. Nestýkat se s ním. Jenže jaké je kritérium měření pravdy? To už není snadné. Možná proto filozofové, ale také teologové mají výhrady k výrokům typu: máš pravdu, mám pravdu, říkáš pravdu apod. Lepší podle nich je, když pravda bude mít nás. Když se necháme měřit pravdou mimo nás. Nepřivlastnit si pravdu, nýbrž žít v ní. V něčem můžeme souhlasit se sofisty, kteří trvají na tom, že (lidská) pravda je relativní. Ostatně to je pravý smysl slov Protágora, že člověk je měrou všech věcí, jsoucích že jsou, nejsoucích, že nejsou. Podobně jako když říkáme: je to věc názoru. Ano. Ale my se můžeme také odvolávat na názor našeho Pána Ježíše Krista.

Ovšem. Dává nám Bůh a jeho Syn odpověď na všechny naše otázky? Umí rozluštit všechny naše neshody? Ano, i ne. Ne, protože zas se rozcházíme v chápání, v interpretaci. Nejsme vždy schopni překonat svou subjektivitu, zaujatost. Pak nastupuje univerzální odpověď, zákon lásky, který vede k toleranci a podněcuje vzájemnost.

Tak jak milujeme dítě, ale odmítáme jeho špinu, tak miluje Bůh hříšníka, i když jeho hřích nesnáší. Takhle přijmu druhého, i když mi jeho názory nesedí. Lásky jinou definici nemá. Pro Pána Ježíše bratrská láska je samozřejmost. Je to takový malý trénink pro mnohem těžší úkol: milovat své nepřátele. Co je ti do nás, Ježíši? Mohli bychom se takto zeptat. A nechat Ježíše jednat svou láskou a milostí. Amen